

A kommunikáció keresése

Boros Mátyás, Kerekes Gábor: *planetbabel*

Szent István-bazilika, Lovagterem, 2016. VII. 20. – IX. 18.

KÉSZMAN JÓZSEF

A kettős kiállítás által feldolgozott alaptörténet talán az egyik legismertebb bibliai sztori: Mózes I. könyvének 11. fejezete foglalkozik Babel tornyának építésével. Az irodalomban és a képzőművészetben sokszor feldolgozott történet kulturális toposszá vált az idők folyamán. Visszatérő téma, könyvtárnyi irodalommal. Nehéz is ekkora, már-már közhellyé váló hagyomány tehetetlenségi súlya elől kitérni vagy éppen felülni rá és meglovagolva azt, belelendülni a térbe. A gazdag hagyománytörténeti múltra reflektáló anyag most egy izgalmas, képzőművészeti kiállítások céljaira régebb óta használt köztes térben, a Szent István-bazilika kupolájába vezető tágas terekben jelenik meg.

Bábel tornyának példázata az egyik legtöbbször használt, ugyanakkor legrejtélyesebb eredetű és funkciójú toposz. A jól induló történetet éppen az Úr alászállása zavarja meg: a közös építőmunka (határ a csillagos ég! – sic!), a megértés fordul benne visszajára, amikor – az emberi nagyravagyás, a hübrisz fizetségeként – Isten szétszalasztja a nagy mű építésén fáradozókat. Noé utódai várost és tornyot akarnak emelni és nevet szerezni maguknak, de végül nem jutnak dűlőre egymással.

A szaldó nem egyértelmű: az isteni beavatkozás eredménye a meg nem

értés, az elkülönbözés, a közös kudarc; másrésztől a világ minőségi sokszínűsége, a nyelvek változatossága, az emberek és gondolatok végtelensége. Vagyis az egy nyelvet beszélők közösségének homogenitását a nyelvek zűrzavara (mint kommunikációképtelenség) követi, hogy napjainkra már csak izasztó munka (hosszas nyelvtanulás) vagy isteni kegyelem (a nyelveken szólás képessége mint totális kommunikáció) révén tudjuk megérteni egymást.

Boros Mátyás és Kerekes Gábor munkái egy szakrális épület tranzitterében, az ószövetségi történet hatástörténeti mezejében bontakoznak ki a látogatók előtt. Mindketten több, mégis egymáshoz kapcsolódó műcsoportot mutatnak be a kiállítóteremben. Munkáikban közös az installatív bemutatásmód és a hely(zet)specifikusság, a téma mai, kortárs körülményének igénye, amelyek révén új kapcsolatok teremődnek a kultúrtörténeti toposz és a mindennapi valóság között. Már a kombinált technika, a tárgyak és az anyagok kollázszerű használata is összeköti munkáikat, de egy-egy tematikusan közvetlenül kötődő művet is bemutatnak a kiállítók: Boros egy érdekes technikájú zikkuratot hozott létre, amely hét, egymástól lépcsőzetesen visszaugratott szinten installált, lógatott papírlapokból rajzolódik ki, ahol a papírlapokon festőien szétkent portrék jelennek meg. Valamennyi arcon a nyitott száj motívuma a hangsúlyos, a portrék napjaink globális bábeli kommunikációs platformjáról, facebookos gyűjtésből származnak, majd a nyomtatott képek sajátos színrajzos monotípiaeljárással kapják meg végső formájukat. *Babel Cloud* című munkája közvetlenül korrelál Kerekes mellette álló tornyára: madárcsapat röpte végződik kábán és bambán zacskóban. Kerekes régebbi és újonnan létrehozott kollázsaiban lebegő-emelkedő világokként, kompként, máskor kilátó-, pontosabban léghajóikikötő-toronyként értelmezi az ószövetségi zikkuratot: a spektakulumokkal, illetve a fogyasztói világ képeivel teli monolit a talapatánál a teremtés történetével indít, így egyben nemzedékfaként, Jesse fájaként burjánzik bele napjaink képözönébe.

Ha úgy tetszik, a „bábeli szétszóratás” óta az emberiség az utolsó utáni időköt él. Ma mindenből sok van: nyelvből, népből, tárgyból, információból. Állandósult a bábeli alapzaj, amely csaknem olyan meghatározó princípiummá vált, mint a fizika világában a kozmikus háttérsugárzás. Mint ahogyan a kiállítás kurátora, Telek-Nay Ágnes írja szövegében, az alapzaj által gerjesztett káosz ma más természetű, mint a Bibliában: a mesterségesen létrehozott protokollok, a közös nevező ellenére az információ mennyisége és minősége változott meg radikálisan, mely annyi eltérő attitűdöt generálhat, ahányan vagyunk, sőt, még annál is többet.

Bábel történetének üzenete, hogy a példa egyszerre világgállapot és lehetőség: a kommunikációs káosz mellett a kommunikáció keresése, egy univerzális nyelv ígérete. Bábel nem istenitélet, hanem teremtés és létrehozás – amennyiben Bábel bennünk van, mi hozzuk létre és teremtjük újra nap mint nap.

KEREKES GÁBOR:
Bábel 2.0, 2016,
kollázs, installáció,
600x275 cm.

A háttérben
BOROS MÁTYÁS:
Babel Cloud, 2014,
digitális nyomtatás, installáció,
változó méret,
600x275 cm